

AVIORNIS

INTERNATIONAL

februari 2008

tweemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor 2300 Turnhout 1
erkenning: P2A6022

nr 199
35e jaargang

Natuurbroed binnen

Tekst en foto's: Erik Wevers

Chinois-pauwfazant, hen met kuiken

Beste lezers van Aviornis, graag wil ik u warm maken voor het kweken van natuurbroed met de door ons gehouden diersoorten. Velen van ons doen het gelukkig al maar nog veel te weinig naar mijn mening. Ik heb al menige oproep voor natuurbroed in de loop der jaren in Aviornis zien staan, maar in de praktijk komt er weinig van terecht. Het lijkt er op dat veel mensen denken: "Ik ben het er wel mee eens, maar laat een ander het maar doen". Niet echt een instelling die een verandering teweeg zal brengen. Ik begrijp het ook niet. Velen van u klagen al jaren over de prijzen van dieren, dat die zo laag zijn geworden, kijk maar naar Vraag en Aanbod in Aviornis. Dat gaat het hele jaar door tegenwoordig. Ik vind het sowieso al geen instelling om, als we het over levende have hebben, dat geld dan zo'n rol moet spelen, maar dit terzijde. Als u dan al vindt dat u wat lastiger van de dieren af komt, kweek dan eens wat minder dieren, en dan wat betere, natuurbroed dus. Dat is al

onze hobby

een stuk lastiger en het zal uw vindingrijkheid met betrekking tot uw hobby alleen maar stimuleren. Want het eindresultaat is veel beter van kwaliteit en het geeft ook meer voldoening de dieren zo op te zien groeien. Zie de foto's bij dit artikel.

Met het huidige beleid van veel overheden in Europa moeten wij als dierenliefhebbers en -houders ons beste beentje voorzetten om ook in de toekomst nog serieus te worden genomen en onze hobby te kunnen blijven beoefenen.

Als Aviornis-mensen hebben wij toch al een grote voorsprong op veel andere vogelliefhebbers, omdat in de jaren '70 en '80 bijna alles wat je aan soorten kunt bedenken, binnen gekomen is en nu onder ons liefhebbers is verspreid. Ik hou zelf ook tropische vogels als tangara's, suikervogeltjes enz. en het is nu al jaren erg moeilijk om aan dat soort vogels te komen. Kweken is ook daarmee erg belangrijk geworden. Dat is in ieder geval een voordeel van importbeperkingen en vogelziektes. Mensen worden zuiniger op hun vogels en willen er dan ineens wel mee kweken. Ik houd zelf ook al 25 jaar blauwe pijlgifkikkers uit Suriname en kweek er ook al zo lang mee. Ook hier geldt: zonder kweken blijven er geen dieren meer over, omdat de import van deze dieren al jaren geleden is stopgezet.

Roulrouls, groepsgewijs gehouden

Voor veel fazanten geldt dat dus ook al jaren, maar in tegenstelling tot bijvoorbeeld die kikkers, zie ik hier de dieren minder worden en achteruitgaan door b.v. inteelt. Ik denk dat we ons allemaal eens serieus achter de oren moeten krabben of het niet eens tijd wordt het roer om te gooien. Waarom ook altijd bij veel Aviornis-leden die drang om zoveel mogelijk soorten te houden? Zo is het onmogelijk op de lange duur dieren goed te houden. In veel dierentuinen is men ook al jaren geleden daarvan afgestapt en heeft men zich vaak gespecialiseerd op bepaalde diergroepen. Het is dan vooral jammer dat wij Aviornis-mensen daar niet aan mee doen omdat ik ervan overtuigd ben, dat bij onze leden veel meer kennis aanwezig is dan in diezelfde dierentuinen. Ook besteden wij meer aandacht aan de verzorging omdat wij, als het goed is, onze hobby de hele dag beoefenen en niet van 9 tot 5. Gekuipte argusfazanten en Congopauwen horen dus ook bij Aviornis-leden thuis, denk ik dan. Maar neem dan ook de verantwoording om die dieren te houden op een natuurlijke wijze en niet in een soort van postzegelverzameling.

In het Aviornis-nummer van oktober 2002 heb ik ook al gesproken over deze materie, er veel commentaar op gehad, voornamelijk positief, maar nu na enkele jaren zie ik niemand die dezelfde mening heeft, het ook doen. Daarom probeer ik nogmaals met dit artikel te bewerkstelligen, dat u wat meer aan natuurbroed gaat doen, in het belang van de dieren uiteraard, maar op de lange duur ook in uw eigen belang. Praat er in ieder geval eens over met medeliefhebbers of bij uw Aviornis-afdeling.

Nu genoeg gezeurd van mijn kant. Met de foto's en het volgende verhaaltje hoop ik u te overtuigen van mijn mening over natuurbroed.

Mijn gezelschapsvolière is 14 bij 8 meter en op het hoogste punt 3,5 meter. Het geheel is erg dicht beplant met o.a. winterharde palmen en bananen, vele fruitsoorten voor de vogels etc. Er zijn twee nachthokken aanwezig, die 's winters verwarmd kunnen worden en in de volière is een vijvertje met een waterval die dag en nacht loopt. Ik hoef dus nooit water te geven en met niet teveel vogels en een goed biologisch evenwicht in de vijver gaat dat prima. Want in deze tijden met al dat speciale voer dat in vroeger tijden niet bestond, vergeten we nog wel eens dat water net zo belangrijk is voor onze dieren. Ik voer van alles: universeel, veel fruit, nectardrank, en altijd, iedere dag, het hele jaar door buffalowormen, die ik weer voer met Aves meelwormenvoer en *Spirulina* en stuifmeelkorrels. Alle soorten voedsel zijn dus altijd beschikbaar. Bij mij is het dus niet zo dat ze maar 3 tot 5 meelwormen per dag krijgen, wat je veel leest. Veel van onze vogels eten dit nou eenmaal de hele dag in de natuur. Geef ze het dan ook. En als je geen postzegelverzameling hebt, is het niet zo duur, want dat hoor ik u nu al denken, terwijl ik dit opschrijf.

Ik heb mijn hele leven al dieren en planten gehouden en bij mij is het geheel altijd het belangrijkste. Dus niet alleen dat ene vogeltje of dat ene plantje. Nee, het totaalbeeld is bij mij het belangrijkste. Het aquarium, terrarium, de volière moet er een beetje uitzien als een stukje natuur. Dit houdt vanzelf al in dat je je moet beperken omdat je nu eenmaal niet alles bij elkaar kunt zetten. Zelfs niet in een dierentuin als bv. Burgers Bush, want drie keer klapperen met je vleugels en als vogel ben je dan al weer aan de andere kant. Bedenk dat zelfs de grootste kasvolière een klein vogelkooitje is in vergelijking met de natuur.

Het combineren van dieren in een gezelschapsvolière heeft mij ook menig probleem bezorgd. Palawan-pauwfazantjes gingen niet goed samen met mijn roulrouls. De Palawanhaan maakte de roulroulhaantjes af. Dus weg ermee en grijze pauwfazanten ervoor in de plaats. Dat is een hele tijd goed gegaan. Mijn al wat oudere hen van de grijze pauwfazant was het broeden gewend en dat was te merken. Ik heb zelden zo'n zorgzame moeder gezien. Ze broedde erg vast in wind en regen en dat al vroeg in maart. Van de twee eieren is er één kuiken niet goed uit het ei gekomen en overleden. Het andere jong was kerngezond. Als het ging regenen of een beetje waaïen, was moeder al paraat om het jong onder haar staart te dumpen en het zo te beschermen tegen de weersinvloeden. Niemand hoefde ook maar in het hoofd te halen te dicht in de buurt te komen. Met leeuwenmoed verdedigde ze haar jong tegen iedereen die in haar ogen te dichtbij kwam. Het jong werd goed gevoed met vooral buffalowormen en het kon al na ongeveer twee weken samen bij moeder 's nachts op een tak overnachten. Mij bezorgde ze zo juist slapeloze nachten, want het waaide in die tijd nogal hard en ik dacht: dat gaat nooit goed: jong valt naar beneden, raakt onderkoeld, enz. Niets van dit alles. Moeder had alles onder controle en het jong groeide dan ook als kool en is een mooie haan geworden, die zijn dagen nu doorbrengt in een heel grote gezelschapsvolière, met hen uiteraard.

Helaas ging het combineren van pauwfazanten met roulrouls weer niet goed en heb ik nu alleen roulrouls en de Braziliaanse witborstdwergral als bodemvogels in de volière. De rallen (*Laterallus leucopyrrhus*) komen dus voor in Brazilië, maar ook in Paraguay, Uruguay en Argentinië. Deze rallen verblijven nu al enkele jaren in de gezelschapsvolière en dat gaat met iedereen prima samen. Het zijn kleine, mooi getekende vogels die zich goed laten zien en waaraan je veel kijkplezier kunt beleven.

Mijn eerste ral is op een manier gestorven, die je niet gelooft als je het niet zelf hebt gezien. Ik zat in mijn volière een bak koffie te drinken – het was eind augustus en de appels waren rijp en onder de 60-jarige appelboom verblijven de ralletjes veel – toen er een appel op een ral viel. De vogel wankelde nog even vooruit en viel toen neer, dood. Ik kan er nu een beetje om lachen maar toen vond ik het echt niet leuk.

Het geslachtsonderscheid van de rallen is nauwelijks te zien. Mijn dieren zijn daarom endoscopisch gesekt en uiteraard onverwant. Er zijn op dit moment gelukkig redelijk veel mensen die deze dieren houden en ook kweken.

De rallen scharrelen de hele dag door de volière voornamelijk op zoek naar insecten maar ze eten ook zaden en universeel. Ze zijn gek op water en verblijven heel veel bij het water. Vooral de waterval is één van hun lievelingsplekjes. Zonder een vijvertje moet je deze dieren dan ook niet houden, want ze badderen graag en veel.

Dit jaar hebben ze bij mij drie keer gebroed, elke keer een prachtig gecamoufleerd nest makend in een pol bamboe. Het is een koepelvormig nest met een zij-ingang,

Witborstdwergral met kuiken

Natuurbroed is bij deze dieren de enige manier om ze goed op te kweken, en in dit geval trouwens ook de eenvoudigste manier. Net als pauwfazanten zijn het voorbeeldige ouders en ook pa helpt mee met het opvoeden van de jongen. De jongen worden voornamelijk gevoerd met buffalowormen en net als bij pauwfazanten voeren de ouders met levend voer uit hun snavel.

Het is heel goed mogelijk, vooral in een wat grotere volière, om jongen van verschillende leeftijd bij elkaar te laten lopen. Vaak helpen de oudere jongen ook bij het voeren van hun jongere broertjes of zusjes. Hou wel alles goed in de gaten. Deze rallen staan erom bekend in één keer, zonder voor ons

aanwijsbare reden, hun jongen of vrouwtje agressief te behandelen. Zorg dus voor veel schuilmogelijkheden in de volière.

Normaliter slapen rallen wat hoger op een stok of tak, maar vaak ook in hun slaapnest. Als de jongen nog klein zijn, slapen ze op de grond. De jongen zijn pikzwart met een geelwitte stip op hun snavel. Prachtig om te zien.

Witborstdwergrallen hebben in een goed beplante volière genoeg aan de beplanting als beschutting in de winter, want ze zijn goed winterhard.

Grappig is, dat ze netjes om de beurt broeden en dan geen andere vogels zoals roulrouls bij hun nest dulden, ook al zit hun nest hoger in de bosjes waar de roulrouls er niet bij kunnen. Met veel poeha worden de roulrouls dan weggejaagd en ook bij hun normale rondgang door de volière gaan de roulrouls altijd voor de rallen aan de kant, terwijl de rallen toch stukken kleiner zijn. Maar als de rallen met hun jongen door de volière lopen gaan de rallen de roulrouls uit de weg. Dat doen ze ook als de roulrouls jongen hebben. Hun instinct zorgt er dan voor, denk ik, dat er voor beide partijen geen problemen ontstaan.

Ik heb in mijn hele leven al vele soorten dieren mogen verzorgen, van tropische kikkers en vogelspinners tot een kat en kip. Maar met stip op nummer één vind ik de leukste dieren om te houden de roulrouls, prachtige, bij ons allemaal welbekende grondvogels, die in iedere gezelschapsvolière zouden moeten zitten.

Roulrouls met kukens

Het is een vogel die bij Aviornis-leden goed bekend is, maar daarbuiten niet echt. Je hoort en leest er dan ook zelden over, zelfs in het Aviornis-tijdschrift. Ik heb ze nu al jaren en ze hebben mij al erg veel plezier bezorgd. Het zijn gewoon gezellige vogels die zich makkelijk aanpassen aan wisselende omstandigheden en zo tam kunnen worden dat het bijna niet leuk meer is. Ik draag thuis boerenklompen, schoenmaat 47 heb ik, en het is me al enige malen overkomen, dat ik er bijna één doodgetrapt heb. Ze beschouwen mij in hun volière als die buffel of olifant die in de natuur daar had kunnen rondlopen en gaan dus niet snel aan de kant.

Ik geef regelmatig rondleidingen in mijn tuin voor schoolklassen, tuinclubs enz. en ook in de volière. Het deert de roulrouls niets, ze gaan gewoon hun eigen gang. Vooral de haantjes met hun jaren-70-kuifje vindt iedereen prachtig. Ze eten alles en zijn bij mij vooral verzot op

gebak, maar dit krijgen zij en ik niet te vaak. Anders wordt iedereen te dik. Het grootste probleem dat ik met ze heb, is, dat ze te dom zijn om 's winters bij strenge vorst naar binnen te gaan. Ik moet ze dan opsluiten, anders bevroren geheid hun tenen. Voor de rest zitten ze bij mij altijd buiten in wind en regen en dat deert ze niet. Er zal er vast wel af en toe één door dood gaan maar mijn roulrouls zijn vele malen sterker dan de meeste andere roulrouls, die veel te warm en beschermd gehouden worden. Het worden dan bijna al van die gedomesticeerde kanaries die nog niet één regenbui zouden overleven. Ze vinden het ook heerlijk om langs de vijver in de modder te wroeten op zoek naar beestjes.

Natuurbroed is bij deze dieren goed mogelijk; het broedgedrag zit er nog goed in. Alle roulroulvrouwtjes die bij mij gebroed hebben, deden dit zeer goed in hun prachtig gebouwde nesten, die in mijn volière meestal niet te vinden zijn. Zo goed zijn ze gecamoufleerd.

Ik heb verschillende vrouwtjes gehad die na het broeden niet wisten wat met de jongen te doen en er hard voor wegliepen alsof ze deze wezentjes erg eng vonden. Na een paar keer broeden hadden ze door dat die jongen bij hen hoorden en werden ze goed verzorgd. Net als kippen scharrelen ze dan de hele dag door de volière met hun jongen op zoek naar iets eetbaars. Een prachtig gezicht om ze dan te zien

rondlopen met hun mooi bruingekleurde jongen. Bij mij helpen alle andere roulrouls vaak om – wie zijn jong dan ook – aan voer te helpen. Onderlinge ruzies bij deze vogelsoort heb ik nog nooit gezien. Hanen, hennen, jongen van alle leeftijden, alles is samen te houden.

Het grootste probleem bij natuurbroed met roulrouls vormen de eerste levensdagen van de kuikens. De ouders doen dan wat ze horen te doen: de hele dag rondlopen met hun jongen op zoek naar voer, maar dat is voor veel jongen te vermoeiend en dat komt door de temperatuur. Die is in een buitenvolière nooit zo hoog als in de tropen, waar ze oorspronkelijk vandaan komen. De jongen raken onderkoeld en gaan dood. Doordat roulrouls al te lang in broedmachines gekweekt worden, weten veel ouderdieren niet meer wat te doen en blijven maar rondlopen. Af en toe is er bij mij een dier dat wat eerder stopt met rondlopen met de jongen, zodat die onder het ouderdier weer tot rust en op temperatuur kunnen komen. Dit selecteert zichzelf dus uit en zo heb ik nu al een paar roulrouls, waarvan ik kan zeggen dat ze beter tegen de kou kunnen dan de meeste roulrouls en ook weer beter voor hun jongen kunnen zorgen. Zo is het dus best mogelijk voor ons een stam van deze vogels op te bouwen die op een normale manier hun jongen weten te verzorgen en ook veel gezonder zijn dan die kasplantjes.

Zo zou ik nog uren kunnen doorgaan over de belevenissen met mijn vogels en ik weet zeker dat de broedmachineverhalen minder interessant zullen zijn.

Het is met onze vogels dus best te doen om natuurbroed te kweken, maar het is iets dat tussen de oren moet zitten, een mentaliteitskwestie, die, hoop ik, de toekomst van de hobby wordt. Probeer het natuurlijk niet direct uit met de laatste exemplaren van een soort die we nog hebben, maar doe er wat mee.

U merkt door mijn gepraat/geschrijf wel dat er dus veel meer te beleven valt dan bij de kunstmatige manier. Ik zie bij u allen de eendjes en fazanten al rondzwemmen en lopen met hun jongen door het groene lentegras en u genietend van dit alles met een bak koffie erbij. Dat is toch de essentie van zo iets als een hobby, en al helemaal met levende wezens of zie ik dat nou verkeerd? Die Opel Astra kunt u ook kopen met geleend geld van de bank en niet met geld overgehouden aan uw hobby.

Natuurbroed is zeker niet gemakkelijker dan kunstmatig broeden, maar daar zit voor ons dan weer de uitdaging in om het wel voor elkaar te krijgen.

Vogels en kikkers gaan niet altijd samen. Zie de foto. Dit jaar aten mijn groene kikkers mijn jonge roulrouls op. U begrijpt dus al wat er tijdens de hete zomer van 2006 aan vlees op de barbecue lag...

Ik hoop in ieder geval dat u er eens over nadenkt en overweegt om onze prachtige hobby van het houden en kweken van vogels ook in de toekomst te kunnen blijven doen met meer plezier en zelfs betere dieren.

